

Usurpadors intel·lectuals

Dues petites anècdotes que giren a l'entorn del mateix tema: els usurpadors intel·lectuals, és a dir, aquelles persones en el món cultural que, per ignorància o prepotència, s'atribueixen alegrement la feina dels altres.

La primera anècdota. Un alumne em porta una fotocòpia subratllada de la primera pàgina de *La poesia de Carles Riba* (1979), de Gabriel Ferrater, on lleixo el passatge següent: "La meua generació en tenim quaranta, i resulta que ara manem nosaltres, i hem imposat per terrorisme [...] una acceptació de Riba; de manera que, ara, ningú no s'atreveix a dir que Riba és un poeta difícil i incomprensible". El dia que Ferrater va escriure aquestes paraules anava errat d'osques. Qui va fer exactament, fil per randa, la tasca que Ferrater s'atribueix va ser Joan Teixidor a la famosa *Antologia general de la poesia catalana* (1936), compilada a sis mans entre Martí de Riquer, Ramon Miquel i Planas i l'autor de Fluvià. I Teixidor, deixeble i amic de Riba, tenia ben clar que parlava en nom de la seva generació, una generació que aplegava poetes de la talla de Rosa Leveroni, Bartomeu Rosselló-Pòrcel i Joan Vinyoli, entre altres. És possible que Ferrater prosseguís la tasca de Teixidor i la seva generació, però la paternitat exclusiva de la reivindicació és tota de Teixidor.

La segona anècdota. A l'acte de presentació de la versió catalana de Lluís Servera d'*Il dolore*, de Giuseppe Ungaretti, Josep M. Castellet va declarar que ell havia estat la persona que havia donat a conèixer el

Josep M. Castellet (Barcelona, 1926-2014) va ser escriptor, crític literari i editor JORDI GARCIA

poeta italià a Catalunya. Com el seu company Ferrater, Castellet es va atribuir la feina d'altres persones, en aquest cas la desinteressada feina de Tomàs Garcés i Joan Teixidor. Només es pot dir que Castellet havia prosseguit la feina de Garcés i Teixidor respecte a la recepció de l'obra d'Ungaretti a Catalunya.

Vull pensar que Ferrater i Castellet anaven de bona fe i les seves corresponents ficades de peus a la galleda es devien a la ignorància o a un lapsus momentani de memòria. Sigui com sigui, però, em sem-

bla que el poeta i el crític tenien l'obligació, com a intel·lectuals de primera fila com eren, d'anar pel món més informats i documentats. Les dues anècdotes demostren, una vegada més, que Ferrater i Castellet sovint estiraven més el braç que la màniga.

Els successius guanys de qualitat del sistema literari sempre són l'obra de molta gent i no el feu exclusiu dels famosos *happy few*. Cal anar amb molta cura i atenció i reconèixer en tot moment la feina dels altres, sobretot ara que vivim en el món del jo, jo, jo i jo. *

V
Vull pensar que Ferrater i Castellet anaven de bona fe i les seves errades es devien a la ignorància o un lapsus momentani de memòria

LA MIRADA ATENTA VICENÇ FURIÓ

El temps no posa els artistes al seu lloc

Quan algú diu que el temps posarà Tàpies o Jeff Koons al seu lloc, o que un artista ara poc apreciat en el futur serà molt valorat, mostra més un desig o un desacord amb una valoració actual que capacitat profètica. Amb el temps les valoracions dels artistes canvien, però no es posen *al seu lloc*, senzillament perquè no hi ha cap lloc o nivell d'apreciació que sigui el *just* o el *correcte*, en un sentit objectiu i històricament invariable.

Durant segles les catedrals gòtiques van ser menyspreades i la reputació d'Anton

Raphael Mengs, considerat en la seva època un dels pintors més grans del seu temps, mai no ha tornat a assolir el nivell anterior. Obres d'art modern avui considerades cabdals, com *Les demoiselles d'Avignon* o la *Fountain* de Duchamp, van passar les primeres dècades de la seva història amb més pena que glòria. Fa tres-cents anys, molts consideraven Teniers superior a Miquel Àngel i a Caravaggio. Podem pensar que els altres sempre s'equivocaven i que avui tenim raó, però considerar que la nostra opinió és la correcta, simplement per ser

la més moderna en el temps, és de vol gallinaci i enfoca el tema amb una evident estretor de mires.

Ens agradi o no, les valoracions actuals són provisionals i conjunturals, de la mateixa manera que ho van ser les del passat i ho seran les del futur. Els valors artístics són variables i relatius. Malgrat això, no són arbitraris. Hi ha persones i instàncies de reconeixement, cadascuna amb els seus criteris, gustos i interessos, que actuen sobre aquestes valoracions. Aquí sí que el tema es complica i es fa veritablement interessant. *